

На основу *Упутства о праћењу, вредновању и оцјењивању ученика приликом извођења наставе на даљину* којим се прописује начин праћења, вредновања и оцјењивања ученика у основним и средњим школама приликом извођења наставе на даљину у случају проглашења ванредне ситуације за Републику или дио територије Републике или у случају проглашења ванредног стања за Републику или дио Републике, као и у другим оправданим случајевима, Републички педагошки завод основним и средњим школама и установама за васпитање и образовање дјете са сметњама у развоју доставља

**Инструкцију за праћење, вредновање и
оцјењивање ученика током наставе на даљину за вријеме ванредног стања
узрокованог епидемијом корона вируса у школској 2019/2020. години**

У складу са одлуком Министарства просвјете и културе Републике Српске од 10.03.2020. о обустављању свих активности у школама, одмах се приступило организовању наставе на даљину за ученике основних и средњих школа, како би задржали континуитет у учењу и омогућили даље напредовање ученика. За ученике основних школа, настава на даљину организована је (од 17.03.2020.) путем јавног сервиса Републике Српске, из свих наставних предмета, односно предметних подручја у 1. разреду, а према јединственом распореду часова. За ученике средњих школа и школа за васпитање и образовање ученика са сметњама у развоју у Републици Српској, *on line* настава организована је (од 23.03.2020.) уз кориштење различитих платформи које подржавају виртуелно окружење за учење, у зависности од капацитета и могућности којима школа и ученици располажу. Иако овакав вид наставе обично има краткорочан карактер и везује се за одређене ванредне околности и кризне ситуације, потребно је организовањем наставе осигурати ученицима прилику да овладају кључним/елементарним исходима дефинисаним наставним плановима и програмима, односно оспособити их за прелазак у наредни разред и на виши ниво образовања.

Организовање наставе на даљину подразумијева другачије обавезе школа и наставника, другачије одговорности ученика, па и њихових родитеља. Због промјене у начину реализације наставе, њеном трајању и динамици реализације, мијења се начин припремања, дефинисања задатака и инструкција за ученике, давања повратне информације ученицима, начин вођења евиденције о реализацији наставе. Начин документовања и евидентирања цјелокупног рада је потпуно другачији те је неопходно праћење, вредновање и оцјењивање ученичких постигнућа током наставе на даљину прилагодити специфичностима овог облика наставе.

Инструкција за праћење, вредновање и оцјењивање ученика током наставе на даљину мора имати карактер општег упутстава и смјерница, а **никако** експлицитних, крутих и универзалних прописа. Неопходно је оставити довољно простора сваком професионалцу да осмисли и дефинише методе, начине и наравно задатке који највише одговарају његовим ученицима и законитостима предмета који предаје. Намјера је на једном мјесту обухватити прихватљиве начине праћења, вредновања и оцјењивања у формалном образовању у Републици Српској у ванредним околностима. Будући да је извјесно да се ученици неће вратити у школе до завршетка наставне 2019/2020. године,

потребно је започети/наставити с процесима вредновања и оцјењивања како бисмо омогућили закључивање оцјена и завршетак школске године. Вјерујемо да ће у том процесу помоћи и ове инструкције.

У уобичајеној наставној пракси ученици и наставници остварују комуникацију у реалном времену, тако наставник може пратити и надзирати ученика током **вредновања наученог**, те осигурати вјеродостојност одговора и објективност оцјене (углавном сумативне). Током наставе на даљину није могуће, а ни потребно обезбиједити строго контролисано окружење за учење, јер је нагласак на квалитетној повратној информацији ученику о томе како да унаприједи своје учење, односно **вредновању за учење** (формативно оцјењивање).

У виртуалном окружењу током наставе на даљину имамо прилику промовисати и примени нове приступе оцјењивању. Покушати фокус са учења за оцјену помјерити на то да учимо како успјешно учити, зашто је учење корисно, како уживати у учењу, како рјешавати проблеме, критички размишљати и радити, како самостално радити, а како у тиму тако и самостално. Вреднујемо не само да бисмо ученику дали повратну информацију о томе да ли је остварио васпитно-образовне исходе, него и како ће побољшати своје учење. Да бисмо то постигли, морамо пратити рад ученика, подстицати њихову активност и сарадњу - како с наставником, тако и са другим ученицима. За утврђивање управо тих вјештина виртуално окружење за учење изврсно је мјесто јер се све активности биљеже, питања и коментари могу се постављати и након заданог времена, а комуникација настављати и проширивати.

Основна школа

Потребно је истаћи да се за ученике основне школе, готово у потпуности, могу примјенити важећи прописи о оцјењивању, осим у ријетким, појединачним случајевима, у вези са обавезујућим бројем оцјена. Наиме, дефинисано је да је оцјењивање саставни дио процеса наставе и учења којим се обезбјеђује стално праћење остваривања прописаних циљева, исхода и постигнућа ученика, те **ангажовање ученика у току васпитно-образовног процеса**. Још се истиче да је оцјењивање ученика континуиран поступак којим наставник, **на основу ширег и комплексног познавања ученика**, оцјењује квалитативну и квантитативну страну његовог рада и залагања, према утврђеним прописима, односно прати васпитно-образовни рад и развој ученика и процјењује васпитно-образовни ниво и напредовање ученика.

Ученици углавном имају закључну оцјену са првог полугодишта, а значајна већина је до прекида „учионичке“ наставе већ добила по једну или двије оцјене из свих наставних предмета. Ове оцјене ће свакако партиципирати у извођењу закључне оцјене.

Разредна настава

За ученике првог, другог и трећег разреда, наставници ће на основу задатака које су ученици радили и достављали моћи да изведу сумативне оцјене. Током наставе на даљину организоване помоћу јавног сервиса РТРС ученици су редовно добијали задатке за самосталан рад, а урађено су достављали својим наставницима који су их

прегледали и формативно вредновали. Уз оцјене које су већ у разредним књигама, односно које су ученици добили до момента прекида наставе, биће могуће извести закључне оцјене.

За ученике четвртог и петог разреда у наредном периоду припремиће се и реализовати по једна писана провјера знања из српског језика, математике, познавања природе и друштва, познавања природе и познавања друштва, коју ће наставници оцијенити. Републички педагошки завод ће до 24. априла направити распоред писаних провјера и учинити доступним наставницима, ученицима и њиховим родитељима. Писане провјере односиће се на елементарна знања и кључне исходе предмета за сваки разред. Путем „тв наставе“ ученицима ћемо обезбиједити припрему за писане провјере, а сваки наставник ће за своје ученике саставити задатке или одабрати тему за рад и доставити ученицима у договорено вријеме и са дефинисаним условима за рад.

За предмете енглески језик, ликовна култура, музичка култура, физичко васпитање и вјеронаука наставници ће осмислити задатке за своје ученике које ће вредновати водећи рачуна да не оптерете ученике и да уваже услове и могућности у којима ученици живе и раде.

Поред ових оцјена сваки ученик четвртог и петог разреда ће на основу задатака које су радили и достављали током реализације наставе на даљину, а наставници прегледали и формативно вредновали добити по једну сумативну оцјену из свих наставних предмета. Школе и наставници су, од првог дана реализације наставе на даљину, водили личну евиденцију о реализацији активности и ангажовању ученика, а електронски портфолио представља збирку ученичких радова који приказују постигнуте резултате рада и постигнућа ученика.

Могућност усменог одговарања (видео позив, скајп) треба користити само у ситуацијама када наставник процијени неопходним и за ученика корисним, односно уколико процијени да ће ученик без могућности усменог одговарања бити оштећен.

Предметна настава

За ученике шестог, седмог, осмог и девог разреда у наредном периоду припремиће се и реализовати по једна писана провјера знања из српског језика, енглеског језика, другог страног језика, математике, физике, хемије, географије, историје, биологије. Републички педагошки завод ће до 24. априла направити распоред писаних провјера и учинити доступним наставницима, ученицима и њиховим родитељима. Писане провјере односиће се на елементарна знања и кључне исходе предмета за сваки разред. Путем „тв наставе“ ученицима ћемо обезбиједити припрему за писане провјере, а сваки наставник ће за своје ученике саставити задатке или одабрати тему за рад и доставити ученицима у договорено вријеме и са дефинисаним условима за рад.

За предмете ликовна култура, музичка култура, физичко васпитање, техничко образовање, основи информатике, демократија и људска права, те вјеронаука наставници ће осмислити задатке за своје ученике које ће вредновати водећи рачуна да не оптерете ученике и да уваже услове и могућности у којима ученици живе и раде.

Поред ових оцјена сваки ученик предметне наставе ће на основу задатака које су радили и достављали током реализације наставе на даљину, а наставници прегледали и формативно вредновали добити по једну сумативну оцјену из свих наставних

предмета. Школе и наставници су, од првог дана реализације наставе на даљину, водили личну евиденцију о реализацији активности и ангажовању ученика, а електронски портфолио представља збирку ученичких радова који приказују постигнуте резултате рада и постигнућа ученика. Као такав, сигурно нуди могућност за оцјену.

Могућност усменог одговарања (видео позив, скајп) треба користити само у ситуацијама када наставник процијени неопходним и за ученика корисним, односно уколико процијени да ће ученик без могућности усменог одговарања бити оштећен.

Поштовање принципа инклузије и индивидуализације у раду

Наставници ће водити рачуна да током вредновања и оцјењивања својих ученика имају у виду специфичности ученика, тешкоће и сметње које имају, односно посебне образовне потребе, те ће у креирању и одабиру задатака и начина комуникације уважавати те специфичности. Републички педагошки завод је дописом *Индивидуализација приступа у раду током наставе на даљину* указао на обавезу индивидуализованог приступа и поучавања уз поштовање различитих стилова учења и могућности напредовања ученика током реализације наставе, а овом приликом се жели истаћи да исти принцип треба слиједити и током праћења, вредновања и оцјењивања ученичких постигнућа.

Експериментална мала матура

Мала матура за ученике деветог разреда у ванредним околностима неће бити проведена. Међутим, не желећи да ускратимо могућност ученицима да провјере и утврде ниво знања, вјештине и способности стечених током деветогодишњег школовања, Републички педагошки завод ће у првој седмици јуна пружити прилику ученицима да рјешавају низове задатака из математике и српског језика, односно језика бошњачког народа. Посебно креираном online платформом ученицима ће бити достављени низови задатака и дефинисано вријеме израде.

Прецизније инструкције школама и ученицима Републички педагошки завод ће доставиће накнадно.

Разредни испити

Разредне испите ће полагати ученици који уопште нису пратили наставу на даљину, односно они за које је немогуће извести закључну оцјену. Могућност полагања разредног испита имају и ученици који нису задовољни закљученом оцјеном. Разредни испит се полаже online, или на други начин ако се створе услови на начин прописан законском легислативом.

Поправни испити

Поправни испити у јунском испитном року полажу се online или на други начин ако се створе услови на начин прописан законском легислативом уз обавезно организовање припремне наставе. За организовање поправних испита у августовском испитном року Републички педагошки завод ће доставити накнадне инструкције.

Напомена: Обавеза организовања допунске наставе (online) прије закључивања недовољне оцјене, није стављена ван снаге.

Посебна одјељења

Основне школе које у свом саставу имају посебна одјељења за ученике са сметњама у развоју организовале су наставу на даљину у складу са *Инструкцијом за организовање наставе на даљину у посебним одјељењима (РПЗ)*. Наставници ће на основу задатака које су ученици у претходном периоду радили и достављали моћи да изведу сумативне оцјене. Ученици су редовно добијали задатке за самосталан рад, односно рад уз помоћ родитеља, а урађено су достављали својим наставницима који су их прегледали и формативно вредновали. Уз оцјене које су већ у разредним књигама, односно које су ученици добили до момента прекида наставе, биће могуће извести закључне оцјене. Наставници су водили личну евиденцију о реализацији активности и ангажовању ученика, а електронски портфолио представља збирку ученичких радова који приказују постигнуте резултате рада и постигнућа ученика.

Владање ученика

Владање ученика оцјењује се на основу цјелокупног понашања ученика током цијеле школске године и односа према обавезама и одговорностима у учењу током наставе на даљину.

Сједнице стручних органа

Законом је прописано да се прије организовања испита, закључивања и верификације оцјена одрже сједнице одјељенских, разредних и наставничког вијећа. Непоходно је одржати сједнице поменутих органа на начин како је то могуће (online) или на други начин, ако се створе услови. Обавезно водити записнике о одржаним сједницама без обзира како су вођене.

Средња школа

Праћење, вредновање и оцјењивање ученика током наставе на даљину у средњим школама, као и сама реализација наставе, има значајно више могућности, модела, метода и начина у односу на основне школе, а самим тим даје наставницима већу слободу и самосталност у раду. Основни проблем који истичу наставници средњих школа јесте питање вјеродостојности ученичких одговора које добијају током наставе на даљину. На питања да ли је ученик задатке ријешо сам, да ли је „преузео“ готова рјешења, да ли је користио „олакшице“ и слично наставници не могу дати поуздане одговоре, а не усуђује се у потпуности их занемарити. Ипак, наставници познају своје ученике, а пратећи њихов процес учења, вјежбања и напредовања могу процијенити њихов ниво посвећености, залагања, па и наученог. Добро осмишљеним задацима, наставници ће више пажње посветити развијању вјештина критичког мишљења, рјешавању проблема, изради пројеката, истраживању, сарадничком раду и учењу и слично, а такви задаци немају „готова“ рјешења. Тако да се задатком и начином његовог дефинисања, може дијелом повећати објективност оцјењивања.

Ученици углавном имају закључну оцјену са првог полугодишта, а значајна већина је до прекида „учионичке“ наставе већ добила по једну или двије оцјене из свих или

неких наставних предмета. Ове оцјене ће свакако партиципирати у извођењу закључне оцјене.

Обавеза свих наставника средње школе је да до краја наставне године обезбиједи услов за извођење закључне оцјене, односно да осигурају да ученици имају довољан број оцјена.

Најједноставнија техника провјере постигнућа ученика јесте писаним путем, нпр. кориштењем низа задатака. Наставници ће саставити низове задатака и, у складу са околностима у којима раде и већ успостављеним каналима комуникације, доставити их ученицима уз прописано вријеме када требају вратити урађене задатке. Потребно је водити рачуна да се фокусирају кључни појмови и базични исходи предмета и разреда, односно неопходна знања за наставак школовања. На исти начин могу се планирати и различити квизови знања.

Нешто сложеније је провјерити и вредновати знање и постигнуће ученика путем задатака есејског типа, али свакако да и овакав начин наставницима стоји на располагању као писани облик провјеравања знања.

За одређене предмете најпогоднији начин провјере постигнућа јесте израда презентација, паноа, плаката и слично на задату тему и уз прописане пропозиције.

Постоје ситуације у одређеним предметима када се напредак ученика и његово постигнуће најбоље може провјерити уз помоћ видео или аудио записа (нпр. музичка и балетска школа).

Пројектни или истраживачки задаци су погодан начин за праћење, вредновање и оцјењивање ученика, нарочито оних чије способности, а самим тим и постигнућа теже надпросјеку.

Такође, важно је истаћи да наставници имају слободу да организују ученике да раде у тиму. Тим (пар или група) ће сарађивати у виртуелном окружењу уз праћење наставника и давање јасних смјерница ученицима. Резултат рада може бити облик писаног рада, постер или плакат, презентација, мултимедијски рад или симулација у неком рачунарском програму.

Обзиром да током реализације наставе на даљину није могуће реализовати писане провјере знања динамиком планираном на почетку школске године, наставници.

Директори школа уз консултације са одјељењским вијећем треба да направе нове распореде провјера, водећи рачуна о оптерећењу ученика.

Могућност усменог одговарања (видео позив, скајп) треба користити само у ситуацијама када наставник процијени неопходним и за ученика корисним, односно уколико процијени да ће ученик без могућности усменог одговарања бити оштећен.

Наставници ће водити рачуна да током вредновања и оцјењивања својих ученика имају у виду специфичности ученика, тешкоће и сметње које имају, односно посебне образовне потребе, те ће у креирању и одабиру задатака и начина комуникације уважавати те специфичности. Потребно је истаћи да ће у неким ситуацијама постојати

потреба да наставник припреми и индивидуалне задатке за одређеног ученика како би закључна оцјена из предмета била што објективнија.

Поред оцјена добијених неком од поменутих техника, могуће је ученика оцијенити на основу свих задатака које су радили и достављали током реализације наставе на даљину, а наставници прегледали и формативно вредновали. Школе и наставници су, од првог дана реализације наставе на даљину, водили личну евиденцију о реализацији активности и ангажовању ученика, а електронски портфолио представља збирку ученичких радова који приказују постигнуте резултате и напредак ученика. Као такав, сигурно нуди могућност за оцјену.

У овој школској години и у средњим стручним школама нагласак се треба ставити на остваривање исхода у когнитивној сфери, односно, на сам процес учења, док се увјежбавање вјештина може пребацити у сљедеће године. Све што се може одрадити симулацијом (кориштењем разних дигиталних алата, нпр. израда и пројектовање електронских шема, техничко цртање и документовање, пројектовање конструкција, израда 2Д и 3Д модела, различити технички програми, пројектовање, аутомехатроника...), у овим условима треба се више користити, односно акценат ставити на симулације и виртуелне пројекције.

У ситуацијама када не постоји никаква могућност извођења, а самим тим и вредновања практичне наставе, ученицима се закључна оцјена изводи узимајући у обзир рад ученика до момента прекида редовне наставе. Вредновање практичне наставе која се одвија у предузећима треба радити заједно са представницима предузећа који су задужени за извођење практичне наставе.

Матурски, завршни испити

У завршним разредима средњих школа задатке/теме за матурске и завршне испите, које су ученици добили још у првом полуугодишту, односно почетком другог полуугодишта, треба прилагодити тренутној ситуацији, условима рада и начинима комуникације. Директори школа ће именовати комисије, а ментори ће ученике „водити“ кроз припрему испита и израду радова.

Писмени рад из српског језика ученици ће радити online, на начин и у времену које одреди школа.

Усмени испит из изборног предмета у ванредној ситуацији замијнити писменим испитом.

Усмену одбрану матурских/завршних радова користити само у ситуацијама када се процијени неопходним и за ученика корисним, односно уколико ће ученик без могућности усмене одбране рада бити оштећен.

Допунски испити

Допунски испит се полаже online, на начин прописан законском легислативом са флексибилнијим роковима и обавезом јасног инструкисања ученика о начинима и условима полагања.

Разредни испити

Разредне испите ће полагати ученици који уопште нису пратили наставу на даљину, односно они за које је немогуће извести закључну оцјену. Могућност полагања разредног испита имају и ученици који нису задовољни закљученом оцјеном. Разредни испит се полаже online или на други начин ако се стекну услови на начин прописан законском легислативом.

Поправни испити

Поправни испити у јунском испитном року полажу се online, на начин прописан законском легислативом уз обавезно организовање припремне наставе на даљину. За организовање поправних испита у августовском испитном року Републички педагошки завод ће доставити накнадне инструкције.

Напомена: Обавеза организовања допунске наставе (online) прије закључивања недовољне оцјене, није стављена ван снаге.

Верификовање наставе

Настава се верификује на начин као је прописано важећом легислативом. Неверификовани наставник, који је и раније изводио наставу, реализује наставу на даљину и обавља све остале послове везане за праћење, вредновање и оцјењивање ученика. Директор школе формира комисију за верификовање оцјена.

Владање ученика

Владање ученика оцјењује се на основу цјелокупног понашања ученика током цијеле школске године и односа према обавезама и одговорностима у учењу током наставе на даљину.

Сједнице стручних органа

Законом је прописано да се прије организовања испита, закључивања и верификације оцјена одрже сједнице одјељенски, разредних и наставничког вијећа. Непоходно је одржати сједнице поменутих органа на начин како је то могуће (online) или на други начин, ако се створе услови. Обавезно водити записнике о одржаним сједницама без обзира како су вођене.

Установе за дјецу са сметњама у развоју

Све установе за дјецу са сметњама у развоју су од 23.03. организовале наставу на даљину за своје ученике у основној школи, средњој школи и у нивоима образовања, користећи различите начине и видове комуникације, а значајно се ослањајући на помоћ и сарадњу са родитељима ученика.

Наставници основне школе и нивоа образовања ће на основу задатака које су ученици у претходном периоду радили и достављали моћи да изведу сумативне оцјене. Ученици су редовно добијали задатке за самосталан рад, односно рад уз помоћ родитеља, а урађено су достављали својим наставницима који су их прегледали и формативно вредновали.

Наставници средње школе су такође у континуитету и на различите начине подстицали, пратили и вредновали рад ученика уважавајући захтјеве струке и занимања за које се ученици школују, те се очекује да ће моћи оцијенити своје ученике.

Уз оцјене које су већ у разредним књигама, односно које су ученици добили до момента прекида наставе, биће могуће извести закључне оцјене. Наставници су водили личну евиденцију о реализацији активности и ангажовању ученика, а електронски портфолио представља збирку ученичких радова који приказују постигнуте резултате рада и постигнућа ученика.

У завршним разредима средњих школа задатке за завршне испите, које су ученици добили још у првом полугодишту, односно почетком другог полугодишта, треба прилагодити тренутној ситуацији, условима рада и начинима комуникације.

Владање ученика

Владање ученика оцјењује се на основу цјелокупног понашања ученика током цијеле школске године и односа према обавезама и одговорностима у учењу током наставе на даљину.

Сједнице стручних органа

Законом је прописано да се прије организовања испита, закључивања и верификације оцјена одрже сједнице одјељенски, разредних и наставничког вијећа. Непоходно је одржати сједнице поменутих органа на начин како је то могуће (online) или на други начин, ако се створе услови. Обавезно водити записнике о одржаним сједницама без обзира како су вођене.

ВВЕДЕНИЕ
1. ОБЩИЕ СВЕДЕНИЯ
2. ЦЕЛИ И ЗАДАЧИ
3. МЕТОДЫ ИССЛЕДОВАНИЯ
4. РЕЗУЛЬТАТЫ ИССЛЕДОВАНИЯ
5. ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Исследования проводились в течение 1980-1985 гг. в лаборатории физико-химии органических соединений Института химической физики АН СССР.

Авторы выражают глубокую признательность профессору А. А. Сидорову за ценные советы и помощь в работе.